

Γονείς και παιδιά-Ρόλοι και αλληλεπιδράσεις

Εύη Μακρή-Μπότσαρη

Τα παιδιά μαθαίνουν από αυτά που βιώνουν...

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με επικρίσεις,
μαθαίνει να καταδικάζει.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με εχθρότητα,
μαθαίνει να αντιδικεί.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με ειρωνεία,
μαθαίνει να είναι ντροπαλό.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με ντροπή,
μαθαίνει να αισθάνεται ένοχο.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με ανοχή,
μαθαίνει την υπομονή.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με ενθάρρυνση,
μαθαίνει την αυτοπεποίθηση.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με επαίνους,
μαθαίνει να εκτιμά.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με δίκαιη μεταχείριση,
μαθαίνει το δίκαιο.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με ασφάλεια,
μαθαίνει να έχει πίστη.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με επίδοκιμασία,
μαθαίνει να είναι ικανοποιημένο με τον εαυτό του.

Αν ένα παιδί μεγαλώνει με αποδοχή και φιλία,
μαθαίνει να βρίσκει την αγάπη στον κόσμο...

Γονικοί στόχοι

- Οι γονείς σε όλο τον κόσμο έχουν 3 κύριους στόχους.
- Το στόχο της επιβίωσης: να εξασφαλίσουν την επιβίωση των παιδιών τους φροντίζοντας την υγεία και την ασφάλεια τους.
- Τον οικονομικό στόχο: να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά τους θα αποκτήσουν τις δεξιότητες και άλλα προσόντα που τους χρειάζονται για να γίνουν οικονομικά παραγωγικοί γονείς.
- Τον πολιτισμικό στόχο: να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά τους θα αποκτήσουν τις βασικές πολιτισμικές αξίες της ομάδας στην οποία ανήκουν.

Οι συνθήκες της ζωής

Οι ανομοιότητες των συνθηκών ζωής :

- Διαφοροποιούν τις βασικές οικονομικές δραστηριότητες και την οικογενειακή ζωή
- Επηρεάζουν τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά τους
- Επιδρούν στην κοινωνικοποίηση τους και στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Γονικές πρακτικές (1/3)

Όλοι οι γονείς δεν ακολουθούν τις ίδιες πρακτικές, ούτε αλληλοεπιδρούν με τα παιδιά τους με τον ίδιο τρόπο.

Υπάρχει μια κατηγορία γονέων οι οποίοι:

- Ακολουθούν ένα αυταρχικό/τυραννικό γονικό σχήμα, προσπαθώντας να διαμορφώσουν, να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά και τις στάσεις των παιδιών τους σύμφωνα με παραδοσιακά κριτήρια.
- Επιλέγουν την τιμωρία για να λυγίσουν το «πείσμα» των παιδιών τους, όταν η συμπεριφορά των παιδιών συγκρούεται με αυτό που εκείνοι θεωρούν σωστό.
- Δίνουν έμφαση στη σπουδαιότητα της υπακοής στην εξουσία και αποθαρρύνουν τις λεκτικές συναλλαγές μεταξύ των ίδιων και των παιδιών τους.

Γονικές πρακτικές (2/3)

Υπάρχει μια άλλη κατηγορία γονέων οι οποίοι:

- Ακολουθούν ένα δημοκρατικό/αυθεντικό γονικό σχήμα και παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι έχουν περισσότερες γνώσεις και ικανότητες, ελέγχουν περισσότερες πηγές πληροφοριών και έχουν μεγαλύτερη σωματική δύναμη από τα παιδιά, θεωρούν ότι και τα παιδιά έχουν επίσης δικαιώματα.
- Χρησιμοποιούν τη σωματική τιμωρία πολύ λιγότερο από τους αυταρχικούς και δεν θεωρούν αρετή αυτή καθαυτή την υπακοή προς την εξουσία.
- Προσπαθούν να ελέγξουν τα παιδιά τους εξηγώντας τους κανόνες ή τις αποφάσεις τους και συζητώντας λογικά μαζί τους.
- Είναι πρόθυμοι να λάβουν υπόψη τους την άποψη του παιδιού, ακόμη και αν δεν συμφωνεί με τη δική τους .
- Θέτουν υψηλά κριτήρια για τη συμπεριφορά των παιδιών τους και τα ενθαρρύνουν να είναι αυτόνομα και ανεξάρτητα.

Γονικές πρακτικές (3/3)

Τέλος υπάρχουν γονείς οι οποίοι:

- Επιδεικνύουν ένα ανεκτικό γονικό σχήμα, ασκούν λιγότερο έλεγχο στη συμπεριφορά των παιδιών τους σε σχέση με τους αυταρχικούς ή τους αυθεντικούς γονείς
- Πιστεύουν ότι τα παιδιά πρέπει να μάθουν πώς να συμπεριφέρονται μέσω της δικής τους εμπειρίας, και δεν μπαίνουν στον κόπο να επιβάλουν πειθαρχία.
- Δίνουν στα παιδιά τους μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων για να προσδιορίσουν τα ωράρια και τις δραστηριότητες τους.
- Δεν απαιτούν το ίδιο επίπεδο επιτευγμάτων και ώριμης συμπεριφοράς που απαιτούν οι αυταρχικοί και αυθεντικοί γονείς.

Γονικές πρακτικές και σχήματα συμπεριφοράς των παιδιών(1/2)

- Κάθε γονικό στυλ συνδέεται με ένα διαφορετικό σχήμα συμπεριφοράς του παιδιού:
- Τα παιδιά ' 'τυραννικών' ' γονιών συνήθως στερούνται κοινωνικών δεξιοτήτων στις συναναστροφές τους με άλλα παιδιά.
- Συχνά απομακρύνονται από τις κοινωνικές επαφές και δυσκολεύονται να πάρουν πρωτοβουλίες.
- Σε καταστάσεις ηθικής σύγκρουσης, έχουν την τάση να αναζητούν μια έξωθεν αυθεντία για να αποφασίσουν τι είναι σωστό.
- Συχνά χαρακτηρίζονται από έλλειψη αυθορμητισμού και νοητικής περιέργειας.

Γονικές πρακτικές και σχήματα συμπεριφοράς των παιδιών(2/2)

- Τα παιδιά αυθεντικών γονέων βασίζονται περισσότερο στον εαυτό τους, έχουν μεγαλύτερο αυτοέλεγχο και επιθυμία εξερεύνησης και επιπλέον είναι πιο ικανοποιημένα σε σύγκριση με τα παιδιά που μεγαλώνουν με ανεκτικούς ή αυταρχικούς γονείς.
- Η Baumrind έδειξε ότι αυτή η διαφορά αυτή είναι αποτέλεσμα του ότι οι αυθεντικοί γονείς, θέτουν υψηλά κριτήρια για τα παιδιά τους και τους εξηγούν τους λόγους που τα ανταμείβουν ή τα τιμωρούν. Αυτές οι εξηγήσεις συνεισφέρουν στην κατανόηση και την αποδοχή των κοινωνικών κανόνων από το παιδί.
- Τα παιδιά των ανεκτικών γονιών δείχνουν μια τάση ανωριμότητας. Δυσκολεύονταν να ελέγξουν τις παρορμήσεις τους, να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεων τους και να ενεργούν ανεξάρτητα.

Πρέπει τα παιδιά να παρακολουθούν τηλεόραση μαζί με τους γονείς;

- Όταν οι γονείς παρακολουθούν τηλεόραση μαζί με τα παιδιά τους και συζητούν αυτά που είδαν, τα παιδιά απορροφούν μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου .
- Οι γονείς μπορούν να παρέχουν τις συνδέσεις που διαφεύγουν από τα παιδιά και να τους θυμίζουν σχετικά γεγονότα στη δική τους ζωή, βοηθώντας τα να βγάλουν νόημα από αυτά που συμβαίνουν στην οθόνη.

Όταν οι γονείς διαβάζουν στα παιδιά τους...

Τα μικρά παιδιά που τους διαβάζουν συχνά στο σπίτι μαθαίνουν σχετικά εύκολα να διαβάζουν, όταν αρχίζουν το σχολείο.

- Όταν οι γονείς εξηγούν στα παιδιά τους ότι οι εικόνες και τα αντικείμενα των βιβλίων έχουν σχέση με τον ευρύτερο κόσμο, τα βοηθούν να αποκτήσουν πιο ισχυρά γνωστικά σχήματα.

- Η πιο σημαντική διαφορά μεταξύ τηλεόρασης και διαβάσματος εντοπίζεται στο βαθμό που οι ενήλικες ελέγχουν το περιεχόμενο αυτών στα οποία εκτίθενται τα παιδιά.

Όταν οι γονείς διαβάζουν στα παιδιά τους...

- Δεδομένου ότι λίγα μικρά παιδιά ξέρουν να διαβάζουν, τα περισσότερα εκτίθενται μόνο στα βιβλία εκείνα που οι ενήλικες θεωρούν κατάλληλα και που είναι πρόθυμοι να τους διαβάσουν.

- Αντίθετα, από τη στιγμή που τα μικρά παιδιά μπορούν να φτάσουν τη συσκευή της τηλεόρασης και να πατήσουν το κουμπί, είναι πολύ πιθανό ότι θα δουν και θα ακούσουν προγράμματα που δεν είναι σχεδιασμένα για αυτά, μεταξύ αυτών, και προγράμματα με σχετικά υψηλά επίπεδα σεξ και βίας.

Η τεχνική της διαλογικής ανάγνωσης

- Ο Whitehurst (1994) και οι συνεργάτες του ανέπτυξαν μια ειδική μορφή κοινής ανάγνωσης, την οποία ονόμασαν διαλογική ανάγνωση.
- Στη διαλογική ανάγνωση ο ενήλικας ακούει ενεργά κάνοντας ερωτήσεις, προσθέτοντας ενδιαφέρουσες πληροφορίες και παροτρύνοντας τα παιδιά να αυξήσουν την πολυμορφία της συμβολής τους, έως ότου να είναι σε θέση να επαναλάβουν την ιστορία με το δικό τους τρόπο.
- Η εφαρμογή της τεχνικής της διαλογικής ανάγνωσης έδειξε ότι βοηθά τα μικρά παιδιά να εκφράζουν καλύτερα τις ιδέες τους και να αναγνωρίζουν τους ήχους που σχηματίζουν τις λέξεις με μεγαλύτερη ακρίβεια.
- Επιπλέον η τεχνική αυτή εφαρμοζόμενη από τους γονείς έδειξε ότι συμβάλλει σημαντικά στην εκμάθηση της ανάγνωσης και στην προώθηση της γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών τους.

Ο Ρόλος των γονέων στην σχολική επίδοση των παιδιών

- Παιδιά των οποίων οι γονείς ενθαρρύνουν την εξερεύνηση, φροντίζουν να εξηγούν αυτά που κάνουν, ακούνε τα παιδιά και προσαρμόζουν τις δυσκολίες του περιβάλλοντος στις ικανότητες και στα ενδιαφέροντα τους, έχουν συνήθως μεγαλύτερη ακαδημαϊκή επιτυχία.

- Σε οικογένειες μεταναστών στις Η.Π.Α όπου η σχολική δουλειά ήταν οικογενειακή υπόθεση όπου οι γονείς και τα μεγαλύτερα αδέρφια έπαιρναν ενεργό μέρος στις σχολικές εργασίες, οι επιδόσεις των παιδιών ήταν υψηλότερες.
- Ο βαθμός στον οποίο η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο σπίτι ταιριάζει με αυτή που απαιτούν οι δάσκαλοι στην τάξη δημιουργεί παράγοντα πρόβλεψης της επιτυχίας των παιδιών στο σχολείο .

Τα σχήματα της γλώσσας

- ❖ Η ανθρωπολόγος S.B Heath συνέκρινε επί πολλά χρόνια τα σχήματα της γλώσσας που χρησιμοποιούνται σε αγγλικής καταγωγής μεσο-αστικές οικογένειες και σε αφρο-αμερικανικές οικογένειες, της εργατικής τάξης.
- ❖ Στα σπίτια αγγλικής καταγωγής, σχεδόν οι μισές προτάσεις που απευθύνονταν στα παιδιά ήταν ερωτήσεις που ζητούσαν απαντήσεις
- ❖ Έτσι όταν τα παιδιά φτάνουν στο σχολείο, είναι ήδη εξοικειωμένα με την ειδική γλώσσα της εκπαίδευσης.
- ❖ Δηλαδή καταλαβαίνουν τι περιμένουν από αυτά και έχουν αναπτύξει δεξιότητες ώστε να δίνουν το κατάλληλο είδος απαντήσεων.

Τα σχήματα της γλώσσας

- Στις οικογένειες των Αφρο-Αμερικανών οι ερωτήσεις αποτελούσαν μόλις το 10% της ομιλίας που απευθύνονταν στα παιδιά.
- Τα παιδιά έχουν κοινωνικοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην απαντούν στις ερωτήσεις των ενηλίκων.

Ο ρόλος των αδελφών

- Αν και οι γονείς έχουν πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, τα αδέρφια παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο.
- Οι ρόλοι των αδερφών είναι πιο εμφανείς στις αγροτικές κοινωνίες, όπου μεγάλο μέρος της φροντίδας των παιδιών ανατίθεται στα μεγαλύτερα αδέρφια ή στις μικρότερες αδερφές της μητέρας.

Ο ρόλος των αδελφών

- Στις βιομηχανικά προηγμένες κοινωνίες, όπου οι οικογένειες έχουν συνήθως λιγότερα παιδιά και αυτά πάνε σχολείο από την ηλικία των 5 ετών, αγόρια και κορίτσια έχουν λιγότερες ευθύνες για τα μικρότερα αδέρφια τους.
- Παρ' όλα αυτά, τα αδέρφια εξακολουθούν να επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνικοποίηση ο ένας του άλλου.

Σημεία Συζήτησης

- Η οικογένεια πρωταρχικός φορέας κοινωνικοποίησης.
- Στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης δημιουργούνται συνθήκες οι οποίες ενισχύουν την γνωστική ανάπτυξη;
- Οι γονείς που διαβάζουν στα παιδιά τους....
- Οι συνθήκες γνωστικής ανάπτυξης δεν δημιουργούνται μόνο από τις αλληλεπιδράσεις με τους γονείς, αλλά και από τις αλληλεπιδράσεις με τα αδέρφια, λαμβανομένης υπόψη και της πολιτισμικής διαφοροποίησης.
- Μέσα από ποιες συμπεριφοράς των γονέων, τα ΜΜΕ μπορούν στο πλαίσιο της οικογένειας να μετατραπούν σε εργαλείο γνώσης;
- Η διαφορετική κουλτούρα επηρεάζει τη σχολική επίδοση;
- Ο τρόπος που απευθύνετε η οικογένεια στα παιδιά, π.χ. διαφορετικός τρόπος ερωτήσεων, επηρεάζει την σχολική επίδοση και πώς;
-

Βιβλιογραφία

- Berk, E.,L. (2015). Η ανάπτυξη των βρεφών, των παιδιών και των εφήβων. (Επιστημονική Επιμέλεια Μακρή-Μπότσαρη, Ε.). . Boston, MA: Pearson Education). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
- Lightfoot, C., Cole, M., & Cole, S. R. (2014). *Η ανάπτυξη των παιδιών* (Επιστημονική Επιμέλεια: Ζ. Μπαμπλέκου, Μετάφραση: Μ. Κουλεντιανού). Αθήνα: Εκδόσεις Guttenbergt
- Shaffer, D. (2004). *Εξελικτική Ψυχολογία: Παιδική ηλικία και εφηβεία*. (Επιστημονική Επιμέλεια Μακρή-Μπότσαρη, Ε.). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.